УДК 821.161.2.09
DOI 10.58423/2786-6726/2026-2-237-247
ISSN 2786-6726 (Online), ISSN 2786-6718 (Print)

Надійшла до редакції: 07.02.2026
Схвалено до друку: 11.04.2026
Опубліковано: 30.05.2026

Безкаравайна Інна, Чонка Тетяна

Мрії та реальність українських емігрантів у романі Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю»

1. Формулювання проблеми

Феномен еміграції в сучасній українській літературі трансформується з суто соціального явища в глибинну екзистенційну категорію, що потребує детального літературознавчого осмислення. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення механізмів художнього моделювання психологічного стану особистості, яка перебуває в ситуації ціннісного та культурного зламу. У романі Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю» конфлікт між ідеалізованими очікуваннями та суворою дійсністю постає ключовим чинником деформації ідентичності персонажів. Виявлення специфіки цього протистояння дозволяє глибше зрозуміти антропологічні виміри сучасної міграційної прози.

2. Аналіз досліджень

Сучасний літературознавчий дискурс, зокрема у працях Н. Бернадської, активно опрацьовує питання міграції як чинника формування нового канону в українському письменстві. Дослідники Н. Галушка та Т. Чонка звертають увагу на жанрову своєрідність і психологічну напруженість текстів Ірен Роздобудько, акцентуючи на внутрішній рефлексії та травмі втрати дому. Окремі розвідки Г. Королюк присвячені аналізу екзистенційних станів українських іммігрантів, де національна ідентичність постає стрижнем опору в умовах глобалізаційних викликів. Попри наявність праць, присвячених загальній поетиці авторки, проблема дихотомії мрії та реальності в зазначеному романі все ще потребує цілісного системного аналізу.

© 2026 Автор(и). Ця стаття опублікована у відкритому доступі та поширена на умовах Creative Commons Attribution 4.0 License (CC BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

3. Мета дослідження

Наша мета полягає у виявленні та аналізі художніх засобів репрезентації еміграційного досвіду в романі Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю» крізь призму протиставлення мрій і реальності. Реалізація цієї мети передбачає вивчення психологічних трансформацій персонажів та особливостей сюжетно-композиційної організації твору як відображення екзистенційної кризи емігранта.

4. Методи й методика

Методологічну базу розвідки становить синтез структурно-семіотичного аналізу та герменевтичного підходу, що забезпечує системне тлумачення смислових рівнів твору. Застосування порівняльно-типологічного методу дозволяє зіставити аналізовані образи персонажів роману. Психологічна інтерпретація залучається для дешифрування внутрішніх конфліктів героїв та аналізу процесів їхньої самоідентифікації в умовах адаптації. Використання біографічного методу сприяє виявленню кореляцій між професійним шляхом авторки та реалістичністю змалювання соціальних контекстів.

5. Виклад основного матеріалу дослідження

У межах сучасного літературознавчого дискурсу роман Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю» постає як багатовекторне дослідження феномену соціальної та психологічної детериторіалізації. Авторка ретельно деконструює міфему «ілюзорного раю», розглядаючи еміграцію не як інструмент професійної самореалізації, а як форму ескапізму від внутрішньої пустки. У художньому світі твору «чужина» первинно наділяється магічними конотаціями, обіцяючи суб'єкту миттєве розв'язання екзистенційних конфліктів. Однак об'єктивна реальність функціонує як жорсткий детермінант, що нівелює індивідуальність та перетворює особистість на об'єкт прагматичних маніпуляцій (Бернадська, 2023, с. 6).

Процес деконструкції очікувань найвиразніше простежується через образ Тетяни, чиє перебування в Німеччині марковане глибокою кризою ідентичності. Героїня потрапляє в аксіологічну пастку, де її наївна мрія про «красиве життя» трансформується у виснажливий побут «заробітчанства». Втрата попереднього соціального престижу та перехід до низькокваліфікованої праці призводять до функціональної обмеженості особистості. Подібна трансформація зумовлює виникнення відчуття абсурдності власного статусу в координатах чужого лінгвокультурного простору.

Письменниця акцентує увагу на радикальній зміні соціальних ролей, що супроводжується болючим усвідомленням власної деградації в очах реципієнтного суспільства. Тетяна, яка ідентифікує себе як актрису, змушена прийняти роль анонімного суб'єкта, позбавленого прав на автентичність поза межами професійної функції. Зазначений процес деструкції зумовлює розмивання ціннісних орієнтирів та призводить до глибокого відчуження від власного первинного «Я». У тексті це маркується гранично відвертою саморефлексією героїні щодо свого становища: *«Тут я — ніхто. Просто руки, що миють підлогу, просто очі, що дивляться в підлогу»* (Роздобудько, 2011, с. 8).

Художній простір роману наповнений символікою речей, які підкреслюють тимчасовість та онтологічну невлаштованість емігрантського буття. Тісні кімнати пансіону та чужі предмети вжитку стають матеріальним втіленням концепції «життя на валізах». Омріяні вілли та сонячні пейзажі замінюються клаустрофобічними інтер'єрами, які психологічно тиснуть на персонажів. У таких умовах спогад про дім або мрія про повернення стають єдиним дієвим механізмом ментального виживання в агресивному середовищі.

Натуралістичні описи погодних умов у німецькому містечку N виконують роль психологічного паралелізму, підсилюючи загальне відчуття безнадії. Сльота, пронизливий вітер та «брудне місиво» під ногами візуалізують внутрішній стан Тетяни, її втому від боротьби за примарний успіх. Побутові негаразди, зокрема мокре взуття, що спричиняє фізичний біль, стають метафорою невідповідності між високими прагненнями та приземленою реальністю. Героїня гостро відчуває марність своїх фінансових інвестицій у зовнішні атрибути статусу: *«Але хіба могла знати, що нині, на вулиці німецького містечка N її нудитиме від цієї пісні… від того, що у неї мокрі ноги, а чоботи вже третій місяць безбожно пропускають воду, хоча коштували цілих сто євро. Сто євро коту під хвіст!»* (Роздобудько, 2011, с. 13).

Суттєвим аспектом аналізу є роль пам'яті як деструктивного фактора, що постійно повертає героїню до точок ілюзорного тріумфу. Спогади про молодіжний «Потяг дружби» та перший успішний виступ із піснею «Лілі Марлен» створюють болючий контраст із теперішньою прагматизацією її талантів. Колись коронний номер, що дарував відчуття справжнього щастя, у сучасній реальності нічного клубу перетворюється на інструмент консомації. У такий спосіб увиразнюється перетворення мистецтва на товар, а митця — на обслуговчий персонал нижчої ланки.

Екзистенційна самотність Тетяни підсилюється її перебуванням у маргіналізованому просторі нічного міста, де вона змушена балансувати на межі соціального падіння. Конфлікт між внутрішнім самосприйняттям («я — актриса») та зовнішньою оцінкою оточення («дешева повія») створює

нестерпне психологічне напруження. Героїня змушена вибудовувати складні стратегії захисту власної гідності, водночас підігруючи примітивним запитам клієнтів (Чонка, 2018). Авторка майстерно виписує момент зіткнення сценічного образу з фізіологічною неміччю особистості: *«Тетяна швидко скинула пальто… всівшись на кришку унітаза, почала обгортати ступні туалетним папером. Як вояк на фронті. Добре, що паперу було багато»* (Роздобудько, 2011, с. 15–16).

Використання туалетного паперу як «обмоток» є потужною антитезою до образу вишуканої зірки в горжетці з блакитної норки. Це деміфологізує еміграційний успіх, оголюючи його зворотний, принизливий бік, ретельно прихований від очей сторонніх спостерігачів. Героїня перебуває у стані перманентної імітації, де навіть споживання алкоголю з клієнтом є лише частиною професійного ритуалу. Реальність постає як нескінченна чернетка, де справжнє життя постійно відкладається на неокреслене майбутнє.

Символіка ліхтаря у романі набуває інтертекстуального значення, пов'язуючи долю Тетяни з долями легендарних постатей минулого. Стоячи під справжнім ліхтарем у мокрих чоботах, вона відчуває спорідненість із героїнею пісні Ханса Ляйпа, проте це знання не приносить полегшення. Ліхтар освітлює не лише порожню вулицю, а й глибину її тотального відчуження від навколишнього світу. Вона усвідомлює себе «примарою», що застрягла між двома часовими пластами, не маючи жодної опори в теперішньому.

Пансіон фрау Шульце репрезентує простір колективної невдачі, де стіни надто тонкі для збереження особистих таємниць. Співіснування з колишніми співвітчизниками не створює почуття спільноти, а навпаки — посилює роз'єднаність через взаємну зневагу та страх. Кожен мешканець розглядає сусіда як небажане нагадування про крах власних сподівань на швидке та легке збагачення. Натомість концепція «ілюзорного раю» остаточно розпадається на фрагменти чужого хропіння та гнітючої побутової невлаштованості.

Зауваження власниці котеджу щодо подібності Тетяни до Марлен Дітріх стає точкою остаточного психологічного розчарування. Слова фрау про те, що справжня зірка завжди залишалася собою і не копіювала інших, сприймаються героїнею як екзистенційний вирок. Це оголює головну трагедію емігранта — втрату автентичності в гонитві за чужими ідеалами та соціальними масками. Тетяна розуміє, що її «ореол» є лише штучною конструкцією, яка не здатна захистити від холоду німецької буденності.

Процес деконструкції ілюзій досягає своєї критичної точки в описі «чернеткового життя», де кожна спроба наблизитися до нової мети лише акумулює внутрішню втому. Сподівання героїні перегорнути сторінку завдяки

контракту в Бельгії маркується авторкою як ілюзорне, оскільки зовнішні зміни не гарантують якісної внутрішньої трансформації. Еміграція інтерпретується як замкнений простір, де мрія про «інше» буття нівелюється прозою калюж та мокрого снігу. Художня площина твору фіксує цей стан через граничне відчуття онтологічної непотрібності суб'єкта: *«Я стоятиму сама. Сама вночі. З мокрими ногами в чоботах за сто євро, з прокуреним волоссям – така гарна, загадкова і… нікому не потрібна»* (Роздобудько, 2011, с. 19).

У структурі роману реальність еміграції стає тригером для деструктивного роздвоєння особистості, що в літературознавчому аспекті трактується як втрата цілісного «Я». Персонажі твору Ірен Роздобудько опиняються в екзистенційній пастці, де колишня ідентичність уже нівельована, а нова не набула органічних форм. Вони фактично витіснені з українського соціокультурного поля, проте залишаються чужорідними елементами в європейському просторі. Мрія про «свою людину» або ментальне зближення з місцевими мешканцями нівелюється об'єктивною стіною відчуження, яка робить інтеграцію неможливою.

Психологізм образів емігрантів у творі вибудовується через внутрішню діалогізацію та звернення до уявних референтів із минулого. Герої перебувають у стані постійної ретроспекції, що свідчить про глибоку ностальгію, яка патологічно деформує сприйняття теперішнього. Це не просто спогади, а форма ментального самозбереження в умовах тотальної самотності. Суб'єкт розмовляє сам із собою, оскільки реальний співрозмовник у новому середовищі або не розуміє його коду, або сприймає його виключно через функціональну роль.

У тексті чітко артикульовано концепт онтологічної невлаштованості, що унеможливлює повну адаптацію особистості до нових умов. Авторка вдається до ботанічної метафорики, порівнюючи еміграційну спільноту з рослинами, позбавленими життєдайної основи. Наведена паралель екстраполюється на внутрішній стан героїв, для яких реальність перетворюється на виснажливе зіставлення «там» і «тут». Відсутність міцного зв'язку з локальним «ґрунтом» призводить до відчуття тимчасовості навіть довготривалого перебування за кордоном: *«Ми всі тут — як пересаджені дерева, що ніяк не пустять коріння в цей сухий ґрунт»* (Роздобудько, 2011, с. 23).

Конфлікт знання, винесений у назву роману, у контексті еміграції набуває ознак системної містифікації власної долі. Герої володіють істинним знанням про складність, а подекуди й ганебність свого реального побуту, проте докладають надзусиль для підтримки ілюзорного успіху в очах рідних. Це створює «подвійну реальність», де епістолярна або телефонна брехня функціонує як останній бастіон захисту власної гідності. Суб'єкт стає

заручником вигаданого образу, який він змушений транслювати в Україну, щоб не визнати власну поразку (Галушка, 2013, с. 23).

Трансформація ідентичності Романа Івановича наочно демонструє крах інтелектуальної самопрезентації під тиском прагматичних обставин. У його підсвідомості викладацька діяльність залишається домінантним смислом, проте реальність автомийки радикально заперечує цей статус. Сон про лекцію в університетській аудиторії, де він стоїть голий і німий, стає метафорою його беззахисності та втрати голосу в чужому соціумі. Його професійна компетенція нівелюється, а особистість зводиться до механічного виконання низькокваліфікованих дій: *«…Він натхненно намагався щось промовляти до аудиторії. Напружувався, широко відкривав рота, але з нього не вилітав жоден звук»* (Роздобудько, 2011, с. 26).

Криза «подвійної чужості» поглиблюється через неможливість Романа Івановича бути щирим навіть у колі власної родини. Він змушений імітувати інтелектуальну зайнятість, використовуючи фальшиві довідки та підігруючи дружині в її мріях про статки. Його життя перетворюється на безперервний перформанс, де він одночасно є і актором, і жертвою власної неправди. Невідповідність між мізерною зарплатою робітника автомийки та очікуваним доходом науковця створює нездоланну внутрішню напругу.

Образ Віри Власнівни доповнює тему ідентичності через спробу штучної консервації минулих соціальних стандартів у маргінальному просторі пансіону. Її щоденний ритуал сервірування столу білим обрусом та аристократичні манери під час сніданку є формою ескапізму від гнітючої реальності спільної кухні. Вона намагається відмежуватися від «плебсу», до якого відносить інших мешканців, зокрема сусіда Макса, чия поведінка її дратує. Намагання героїв «тримати марку» постає лише зовнішнім фасадом, покликаним приховати страх перед остаточною соціальною деградацією: *«Вони єдині напозір харчувались, мов аристократи – красиво, повільно, як у кіно, з розмовами, з обговоренням сімейних справ…»* (Роздобудько, 2011, с. 28).

Реальність пансіону фрау Шульце функціонує як замкнена система, де кожна деталь підкреслює чужорідність українських мігрантів. Віра Власнівна з огидою спостерігає за побутовими звичками оточення, водночас мріючи про повернення до статусу, який вона мала «ТАМ». Проте ілюзія того, що все «владнається», базується лише на запереченні очевидного факту: вони вже стали іншими, і колишнього життя не існує. Вона тримається за скрипку та філармонію як за останні докази своєї ідентичності, що поступово розмивається в буденності.

Для Тетяни криза ідентичності завершується болючим прозрінням під час випадкової розмови з власницею будинку. Зауваження фрау Шульце про те, що справжня зірка завжди залишається собою, діє на героїню як

фізичний удар, оголюючи вторинність її існування. Тетяна усвідомлює, що її спроба копіювати Марлен Дітріх є лише сурогатом справжнього життя, формою відмови від власної сутності. Глибока саморефлексія змушує героїню шукати «себе справжню» між минулим ореолом і майбутніми планами, що лише посилює відчуття порожнечі: *«А ще знайти між тими двома «я» себе, тою, якою є зараз, тепер, у цю мить, коли думає про тих двох, як про сторонніх людей»* (Роздобудько, 2011, с. 29).

Акт самоідентифікації Тетяни через українську пісню стає моментом істинного буття посеред симулякрів нічного клубу. Виконання «Суму Марії» замість звичної «Лілі Марлен» є радикальним розривом із роллю, яку їй нав'язав адміністратор Віл. У цей момент вона перестає бути «порцеляновою статуеткою» для розваги публіки і стає суб'єктом, що транслює власний біль та досвід. Голос, який лився «мов кров, змішана з медом», повертає їй право на автентичність, нехай і на декілька хвилин: *«Голос існував ніби окремо від неї. Вона навіть не впізнала його, настільки забутим було звучання рідної мови»* (Роздобудько, 2011, с. 31).

Емоційний катарсис, пережитий героїнею на сцені, не скасовує об'єктивної чужості навколишнього середовища, а лише підкреслює його ворожість. Тетяна бачить перед собою не просто відвідувачів, а «чорні фігурки», які в її уяві трансформуються в офіцерів СС. Це свідчить про глибоку травму від перебування в просторі, де її ідентичність постійно піддається тиску та приниженню. Вона розуміє, що її історія — це лише частина великої трагедії людини, яка втратила свою землю і змушена проживати «чернеткове життя» (Королюк, 2024, с. 52).

6. Висновки

Підсумовуючи проведене дослідження, можна стверджувати, що роман Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю» постає як глибока психологічна деконструкція еміграційного досвіду, де ключовим постає конфлікт між автентичним «Я» та вимушеною соціальною маскою. Аналіз продемонстрував, що трансформація ідентичності персонажів відбувається в координатах тотальної детериторіалізації, що призводить до виникнення феномену «чернеткового життя» та екзистенційної самотності. Виявлено, що використання художніх засобів, зокрема метафорики «пересаджених дерев» та символіки «подвійної реальності», дозволяє авторці максимально повно розкрити трагедію втрати цілісності особистості в чужому лінгвокультурному просторі. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у детальнішому вивченні інтертекстуальних зв'язків твору, зокрема через призму порівняння долі героїв із класичними образами «втраченого

покоління» у світовій літературі. Також науковий інтерес становить лінгвостилістичний аналіз засобів вираження внутрішньої мови персонажів як інструмента збереження національної ідентичності в умовах асиміляції.

Література

1. Бернадська Ніна 2023. Еміграція як літературний сюжет у новітній українській прозі: художній досвід Тані Малярчук. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство, мовознавство, фольклористика* 34/2: с. 5–9. https://doi.org/10.17721/1728-2659.2023.34.01
2. Галушка Н. В. 2013. Літературознавча рецепція творчості Ірен Роздобудько. *Література в контексті культури* 23/1: с. 22–28.
3. Королюк Г. Ф. 2024. Тяжка доля іммігрантів з України, як сюжетна канва роману І. Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю». *Наукові записки малої академії наук України* 29/1: с. 50–56.
4. Роздобудько Ірен 2011. *Я знаю, що ти знаєш, що я знаю*. Київ: Нора-Друк.
5. Чонка Тетяна 2018. Тема еміграції в сучасній українській літературі (за романом Ірен Роздобудько). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія* 23: с. 372–378.

References

1. Bernadska, Nina 2023. Emihratsiia yak literaturnyi siuzhet u novitnii ukrainskii prozi: khudozhnii dosvid Tani Maliarchuk [Emigration as a Literary Plot in Contemporary Ukrainian Prose: The Artistic Experience of Tanya Malyarchuk]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Literaturoznavstvo, movoznavstvo, folklorystyka* 34/2: s. 5–9. https://doi.org/10.17721/1728-2659.2023.34.01 (In Ukrainian)
2. Halushka, N. V. 2013. Literaturoznavcha retseptsiia tvorchosti Iren Rozdobudko [The Literary-Critical Reception of Iren Rozdobudko's Work]. *Literatura v konteksti kultury* 23/1: s. 22–28. (In Ukrainian)
3. Koroliuk, H. F. 2024. Tiazhka dolia immihrantiv z Ukrainy, yak siuzhetna kanva romanu I. Rozdobudko «Ya znaiu, shcho ty znaiesh, shcho ya znaiu» [The Hard Fate of Immigrants from Ukraine as the Plot Framework of I. Rozdobudko's Novel "I Know That You Know That I Know"]. *Naukovi zapysky maloi akademii nauk Ukrainy* 29/1: s. 50–56. (In Ukrainian)
4. Rozdobudko, Iren 2011. *Ya znaiu, shcho ty znaiesh, shcho ya znaiu* [I Know That You Know That I Know]. Kyiv: Nora-Druk. (In Ukrainian)
5. Chonka, Tetiana 2018. Tema emihratsii v suchasnii ukrainskii literaturi (za romanom Iren Rozdobudko) [The Theme of Emigration in Contemporary Ukrainian Literature Based on Iren Rozdobudko's Novel]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia: Filolohiia* 23: s. 372–378. (In Ukrainian)

Мрії та реальність українських емігрантів у романі Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю»

Безкаравайна Інна. Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці ІІ, кафедра філології, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти. bezkaravajna.inna.ml23ot@kmf.org.ua, ORCID: 0009-0001-6351-1401.

Чонка Тетяна, кандидат філологічних наук, доцент. Закарпатський угорський університет імені Ференца Ракоці ІІ, кафедра філології, доцент. chonka.tetyana@kmf.org.ua, ORCID: 0000-0002-5567-813X.

У статті здійснено комплексне літературознавче дослідження специфіки художньої репрезентації еміграційного досвіду в сучасному українському прозовому дискурсі на матеріалі роману Ірен Роздобудько «Я знаю, що ти знаєш, що я знаю». Науковий пошук зосереджено на аналізі дихотомії «мрія – реальність», яка постає засадничим конструктивним принципом розгортання сюжетно-композиційної структури твору та детермінує еволюцію персонажів. Досліджено ментальні трансформації особистості, спричинені ситуацією культурного зламу, втратою звичних ціннісних орієнтирів та необхідністю адаптації до чужого соціокультурного середовища.

Особливий акцент зроблено на деконструкції романтизованих очікувань героїв, які зіштовхуються з прагматичними викликами буденності, що призводить до глибокої екзистенційної кризи та деформації ідентичності. Виявлено, що еміграція в художній концепції Ірен Роздобудько трактується не лише як географічне переміщення, а як складний психологічний феномен «життя між світами», де пам'ять про минуле вступає в конфлікт із викликами теперішнього. У роботі проаналізовано авторські прийоми психологізації, зокрема використання внутрішніх монологів, сповідальної манери оповіді та символічних образів, що дозволяють відтворити стан дезорієнтації, ностальгії та відчуження.

Через призму пообразного аналізу розкрито механізми формування «нової ідентичності» емігранта, яка часто виявляється крихкою та внутрішньо суперечливою. Доведено, що художнє моделювання еміграційного досвіду в романі позбавлене типізації, натомість авторка фокусується на індивідуальних траєкторіях самоусвідомлення особистості. Стаття розширює розуміння функціонування міграційної проблематики в новітній українській літературі, підкреслюючи роль літературного тексту як простору рефлексії над травматичними досвідами сучасності та пошуку нових смислів існування в умовах глобалізованого світу.

Ключові слова: *Ірен Роздобудько, сучасна українська проза, еміграційний досвід, ідентичність, психологізм, дихотомія мрії та реальності, екзистенційна криза, художнє моделювання.*

The dreams and reality of Ukrainian emigrants in Iren Rozdobudko's novel "I Know That You Know That I Know"

Inna Bezkaravaina. Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University, Department of Philology, MA student. bezkaravajna.inna.ml23ot@kmf.org.ua, ORCID: 0009-0001-6351-1401.

Tetiana Chonka, candidate of philological sciences, associate professor. Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University, Department of Philology, associate professor. chonka.tetyana@kmf.org.ua, ORCID: 0000-0002-5567-813X.

The article presents a comprehensive literary study of the specific features of the artistic representation of emigration experience in contemporary Ukrainian prose discourse, based on Iren Rozdobudko's novel "I Know That You Know That I Know". The research focuses on the analysis of the dichotomy of "dream and reality," which functions as a fundamental constructive principle in the development of the plot-compositional structure of the work and determines the evolution of the characters. The article examines the mental transformations of the individual caused by a situation of cultural rupture, the loss of familiar value orientations, and the need to adapt to an unfamiliar sociocultural environment.

Special emphasis is placed on the deconstruction of the characters' romanticised expectations, as they encounter the pragmatic challenges of everyday life, leading to a profound existential crisis and the deformation of identity. It is revealed that, in Iren Rozdobudko's artistic conception, emigration is interpreted not merely as geographical relocation, but as a complex psychological phenomenon of "life between worlds," where the memory of the past comes into conflict with the challenges of the present. The study analyses the author's techniques of psychologisation, in particular the use of interior monologues, a confessional narrative manner, and symbolic images, which make it possible to convey a state of disorientation, nostalgia, and alienation.

Through the prism of character-based analysis, the article reveals the mechanisms by which the emigrant's "new identity" is formed — an identity that often proves fragile and internally contradictory. It is demonstrated that the artistic modelling of emigration experience in the novel is devoid of typification; instead, the author focuses on the individual trajectories of personal self-awareness. The article broadens the understanding of how migration-related issues function in contemporary Ukrainian literature, emphasising the role of the literary text as a space for reflection on the traumatic experiences of the present and for the search for new meanings of existence in a globalised world.

Keywords: *Iren Rozdobudko, contemporary Ukrainian prose, emigration experience, identity, psychologism, dichotomy of dream and reality, existential crisis, artistic modelling.*

Az ukrán emigránsok álmai és valósága Iren Rozdobudko „Tudom, hogy tudod, hogy tudom” című regényében

Bezkaravajna Inna. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem, Filológia Tanszék, MA-hallgató. bezkaravajna.inna.ml23ot@kmf.org.ua, ORCID: 0009-0001-6351-1401.

Csonka Tetyána, a filológiai tudományok kandidátusa, docens. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem, Filológia Tanszék, docens. chonka.tetyana@kmf.org.ua, ORCID: 0000-0002-5567-813X.

A tanulmány átfogó irodalomtudományi vizsgálatot nyújt az emigrációs tapasztalat művészi reprezentációjának sajátosságairól a kortárs ukrán prózai diskurzusban, Iren Rozdobudko „Tudom, hogy tudod, hogy tudom” című regénye alapján. A kutatás középpontjában az „álom—valóság” dichotómiájának elemzése áll, amely a mű cselekmény- és kompozíciós szerkezetének kibontakozásában alapvető konstruktív elvként jelenik meg, és meghatározza a szereplők fejlődését. A tanulmány vizsgálja a személyiség mentális átalakulásait, amelyeket a kulturális töréshelyzet, a megszokott értékorientációk elvesztése, valamint az idegen társadalmi-kulturális környezethez való alkalmazkodás szükségessége idéz elő.

Különös hangsúlyt kap a szereplők romantizált elvárásainak dekonstrukciója: ezek az elvárások a mindennapi élet pragmatikus kihívásaival ütköznek, ami mély egzisztenciális válsághoz és az identitás deformációjához vezet. A tanulmány rámutat arra, hogy Iren Rozdobudko művészi koncepciójában az emigráció nem pusztán földrajzi helyváltoztatásként értelmeződik, hanem a „világok közötti élet” összetett pszichológiai jelenségeként, amelyben a múlt emlékezete konfliktusba kerül a jelen kihívásaival. A munka elemzi a szerző pszichologizáló eljárásait, különösen a belső monológok, a vallomásos elbeszélésmód és a szimbolikus képek alkalmazását, amelyek lehetővé teszik a dezorientáció, a nosztalgia és az elidegenedés állapotának megjelenítését.

A szereplőközpontú elemzés révén feltárulnak az emigránsok „új identitásának” mechanizmusai, amelyek gyakran törékenynek és belsőleg ellentmondásosnak bizonyulnak. A tanulmány bizonyítja, hogy az emigrációs tapasztalat művészi modellezése a regényben mentes a tipizálástól; ehelyett a szerző az egyéni öneszmélés és önazonosság-keresés pályáira összpontosít. A cikk tágítja a migrációs problematika működésének értelmezését a modern ukrán irodalomban, hangsúlyozva az irodalmi szöveg szerepét mint a jelenkori traumatikus tapasztalatokra való reflexió, valamint a globalizált világban való létezés új értelmeinek keresésére szolgáló teret.

Kulcsszavak: *Iren Rozdobudko, kortárs ukrán próza, emigrációs tapasztalat, identitás, pszichologizmus, álom és valóság dichotómiája, egzisztenciális válság, művészi modellezés.*

© Безкаравайна Інна, Чонка Тетяна, 2026